

Nr 373.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för medling i arbetstvister m. m.; given Stockholms slott den 19 mars 1920.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

1:o) att på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag av 150,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande och användas till ersättning åt förlikningsmän m. m. för medling i arbetstvister;

2:o) att till bestridande av kostnaderna för en central skiljenämnd för vissa arbetstvister anvisa dels på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag av 60,000 kronor, dels ock på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag av 30,000 kronor; samt

3:o) att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för särskilda skiljedomare i arbetstvister anvisa dels på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag av 20,000 kronor, dels ock på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

C. E. Svensson.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 mars 1920.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre PALMSTIERNA,
Statsråden UNDÉN,
THORSSON,
OLSSON,
SANDLER,
NOTHIN,
NILSSON,
ERIKSSON,
SVENSSON,
HANSSON.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Svensson anförde:

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlätas med förslag till ny lag om medling i arbetstvister, på extra stat för år 1921 beräkna ett förslagsanslag av 75,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande och användas till ersättning åt förlikningsmän med mera för medling i arbetstvister.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom en den 20 februari 1920 dagtecknad proposition nr 155 förelagt riksdagen förslag till

- 1) lag om medling i arbetstvister,
- 2) lag om central skiljenämnd för vissa arbetstvister samt
- 3) lag om särskilda skiljedomare i arbetstvister.

Beträffande dessa förslags innehåll tillåter jag mig att hänvisa till berörda proposition.

Jag anhåller nu att få till behandling upptaga frågan om anslag till bestridande av de av dessa förslag föranledda kostnader.

Socialstyrelsen har i skrivelse den 15 mars 1920 inkommit med utredning och förslag till de utgiftsstater, som tillämpningen av de föreslagna lagarna, därest de antagas, komma att föranleda.

Beträffande kostnaderna i anledning av lagen om medling i arbetstvister anför styrelsen:

»Vad först angår förslaget till lag om medling i arbetstvister, ansluter sig detta i väsentliga delar till gällande lag på området av den 31 december 1906. Hithörande utgiftsposter, som huvudsakligen utgöras av arvoden till förlikningsmännen i riket, äro sålunda principiellt sett icke nya, ehuru väl vissa ändringar av de utgående arvodesbeloppens storlek och antal synas påkallade. I det föreliggande förslaget förutsättes, att riket liksom hittills skall vara uppdelat i visst antal förlikningsmannadistrikt. Styrelsen har icke ansett skäl föreligga att nu föreslå någon ändring av de till antalet sju uppgående distrikt, vari riket jämlikt kungl. brev den 31 december 1909 blivit i fråga om medling i arbetstvister indelat. Den närmaste uppgiften synes därför vara att föreslå arvoden till förlikningsmännen i dessa sju distrikt.

Härutinnan må erinras, att styrelsen i utlåtande den 27 december 1919, framhållit, att dessa arvoden skäligen borde väsentligt höjas utöver de under år 1919 utgående beloppen, men att denna höjning icke borde företagas, förrän förhållandena kunde med ledning det då väntade lagförslaget bättre överblickas. Förlikningsmännens arvoden hade under år 1919 utgått med följande belopp för år räknat, nämligen till förlikningsmännen:

i första eller Mälardistrikets distrikt	5,000 kronor
» andra » östra distriktet	3,000 »
» tredje » södra »	5,000 »
» fjärde » västra »	5,000 »
» femte » mellersta »	4,000 »
» sjätte » nedre norra »	5,000 »
» samt i sjunde eller övre norra »	2,000 »

eller tillhopa 29,000 kronor.

Styrelsen hemställde, att dessa arvoden måtte provisoriskt fastställas efter samma grunder för första halvåret 1920, och förbehöll sig styrelsen att senare inkomma med förslag ej mindre till tilläggsarvoden, som för sagda tid syntes böra utgå, än även till de grunder för arvoden, som framdeles syntes böra tillämpas.

Med bifall till styrelsens hemställan har Kungl. Maj:t genom beslut den 31 december 1919 fastställt berörda arvoden för tiden den 1 januari—30 juni 1920 till de belopp styrelsen föreslagit.

Sedan numera, såsom nämnts, förslag till ny lag om medling i arbetstvister förelagts riksdagen, får styrelsen, i anslutning till vad i ovan omnämnda

Lag om
medling i
arbets-
tvister.

Social-
styrelsen.

Förliknings-
män i olika
distrikt.

skrivelse den 27 december 1919 i ämnet antydningsvis blivit anført, framhålla följande.

Förlikningsmannauppdraget har under årens lopp visat sig alltmera krävande, och dess fullgörande har i ständigt stigande omfattning tagit vederbörandes tid och krafter i anspråk samt i vissa fall rent av verkat förryckande på förlikningsmannens sysselsättning i övrigt. Särskilt har detta varit fallet under år 1919 samt den gångna delen av 1920, och ingen anledning finnes antaga, att förlikningsmännens arbetsbörda framdeles kommer att minskas. Visserligen innehåller det nya lagförslaget ett tillägg av innehåll, att jämväl särskilda förlikningsmän för vissa verksamhetsomraden kunna förordnas, men utgår styrelsen ifrån, att denna anordning kommer att tillgripas endast i sådana fall, där uppgifter föreligga, som även hittills i viss mån ansetts falla utom ramen för förlikningsmännens i de olika distrikten så att säga ordinarie arbetsuppgifter. Någon lättnad av väsentlig betydelse i dessa arbetsuppgifter läser vid bifall till lagförslaget i denna punkt icke komma att uppstå. Till följd av nyss berörda omständigheter har det visat sig allt svårare att till förlikningsmän förvärva och behålla personer, skickade att på ett framgångsrikt sätt fullgöra detta synnerligen maktpåliggande och grannliga värv. Säsom exempel må nämnas, att fyra av de sju förlikningsmännen vid det gångna årsskiftet direkt avböjde eller uttalade starka betänkligheter mot att komma i åtanke vid utseende av förlikningsmän för år 1920.

Det är icke utan bekymmer styrelsen iakttagit de täta ombytena på förlikningsmannaposterna. Att en förlikningsman bör äga synnerlig förtrogenhet med en mängd skiftande spørsmål och att denna förtrogenhet ökas ju längre hans verksamhet på området varar, torde icke behöva närmare belysas. Även i övrigt måste höga anspråk ställas på förlikningsmannens personliga egenskaper, hans takt och omdöme samt förmåga att höja sig till en rent opartisk uppfattning, mången gång i brännande dagsfrågor, allt egenskaper, som merendels göra vederbörande till en synnerligen eftersökt kraft även för andra allmänna eller enskilda värv. När härtill kommer, att förlikningsmannauppdraget ofta är i hög grad tålamsprövande och otacksamt, finner styrelsen svårigheterna att förlikningsmannaposterna förvärva och vid dem behålla lämpliga personer väl förklarliga.

Styrelsen håller före, att de ovan påvisade svårigheterna skulle väsentligen minskas, därest förlikningsmannaarvodet höjdes så mycket, att det, om ej direkt ekonomiskt lockande, dock kunde anses innebära fullt tillfredsställande vederlag för det utförda arbetet.

En särskild omständighet, som man emellertid vid fastställandet av arvoden åt förlikningsmännen ej kan underlåta att taga i betraktande, är den, att enligt gällande bestämmelser rörande allmänna grunder för dyrtidstillägg åt civila befattningshavare i statens tjänst sådant tillägg, där ej i samband med reglering av avlöningsförmånerna annorlunda må varda bestämt, utgår å, bland annat, arvode till befattningshavare, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t. Förlikningsmän hava hittills ansetts berättigade att å sina avlöningsförmåner uppbära dyrtidstillägg. Härvid är emellertid att märka, att statstjänstemän, som äro förordnade till förlikningsmän, i allmänhet drabbas av gällande bestämmelser om maximigräns för dyrtidstillägget, så att de antingen icke alls komma i åtnjutande av dyrtidstillägg å förlikningsmannaarvodet eller ock uppbära sådant endast å viss mindre

del av arvodet. Sålunda äro exempelvis i södra distriktet en professor vid Lunds universitet och i mellersta distriktet en landskamrerare vid länsstyrelsen i Örebro län förordnade till förlikningsmän. Båda dessa tjänstemän åtnjuta å sina på den ordinarie tjänsten utgående avlöningsförmåner dyrtidstillägg med högsta medgivna belopp, vadan sådant tillägg ej kunnat utgå å deras arvoden såsom förlikningsmän. Det synes emellertid icke vara skäligt, att statstjänstemän för fullgörande av ett uppdrag av så speciell karaktär som det förevarande, på sätt ovan nämnts, komma att åtnjuta lägre gottgörelse än kommunala befattningshavare eller enskilda personer.

Nu har Kungl. Maj:t i proposition till innevarande års riksdag föreslagit, att det högsta belopp, å vilket dyrtidstillägg må beräknas, måtte höjas. Vid bifall till detta förslag skulle berörda skillnad mellan utgående arvoden till förlikningsmän, allteftersom de äro statstjänstemän eller icke, visserligen i regel bliva mindre än nu är fallet men ingalunda helt bortfalla.

Styrelsen får därför föreslå, att Kungl. Maj:t täcktes vid reglering av förlikningsmännens arvoden fastställa dessa till belopp, som utan särskilt dyrtidstillägg kunde anses utgöra fullt vederlag för utfört arbete. Det må härvid erinras, att redan i gällande författning gjorts sådant förbehåll, att dyrtidstillägg endast skall utgå, där ej i samband med reglering av avlöningsförmåner annorlunda må varda bestämt. En sådan anordning som den av styrelsen här föreslagna skulle sålunda stå i full överensstämmelse med redan fastställda regler. Ur saklig synpunkt synas ej heller betänkligheter resa sig mot anordningen i fråga. Förlikningsmännens arvoden fastställas varje gång för en tid av endast ett år, och dels härigenom, dels på annat sätt finnas alltid möjligheter att reglera beloppen, så att de i viss mån, på samma sätt, som med utgående dyrtidstillägg åsyftas, komma att ansluta sig till förekommande allmänna prisfluktuationer.

Från sålunda angivna utgångspunkter föreslår styrelsen, att arvodena till förlikningsmännen i de olika distrikten måtte för år räknat utgå med följande belopp, nämligen till förlikningsmännen

i första eller Mälardalens distrikt	11,000 kronor
» andra » östra distriktet	8,400 »
» tredje » södra »	11,000 »
» fjärde » västra »	11,000 »
» femte » mellersta »	9,600 »
» sjätte » nedre norra »	9,600 »
» samt i sjunde » övre norra »	4,200 »
	<hr/>
	eller tillhopa 64,800 kronor

Styrelsen anser sig böra anmärka, att nu angivna belopp allenast innebära en i genomsnitt obetydlig höjning av de hittillsvarande avlöningarna. Styrelsen har nämligen ansett den i lagförslaget innefattade förändringen med avseende å förlikningsmannaoorganisationen böra föranleda särskild varsamhet härtinnan, intill dess någon erfarenhet om förändringens verkningar hunnit förvärfvas.

Till jämförelse med de nu föreslagna arvodena om respektive 11,000, 9,600, 8,400 och 4,200 kronor må meddelas följande beräkningar å vissa arvoden i runda

tal, vilka tillsammans med därå enligt nu föreslagna grunder utgående dyrtidstillägg skulle belöpa sig till ungefärligen motsvarande belopp.

Grundarvode	Grundarvode jämte dyrtidstillägg
kronor	kronor
6,000	11,052
5,000	9,352
4,500	8,502
2,000	4,252

I enlighet med vad ovan anförts får styrelsen vidare föreslå, att ovan angivna grunder måtte tillämpas från och med den 1 juli 1920 och fåtillvida jämväl för tiden 1 januari—30 juni 1920, att förlikningsmännen i de olika distrikten för sagda tid tillerkännas tilläggsarvoden på nu utgående arvoden jämte därå beräknade dyrtidstillägg till sådana belopp, att summan av respektive belopp motsvarar dem, som enligt förslaget skulle utgå från och med den 1 juli 1920.

Ovan föreslagna arvoden åsyfta att som nämnt utgöra vederlag för de så att säga ordinarie arbetsuppgifterna inom de olika distrikten. Det inträffar emellertid ofta, att till dessa uppgifter kommer arbete av mera extraordinär beskaffenhet. Närmast komma härvid i betraktande de fall, där förlikningsman förordnas att söka medla i konflikter av större omfattning, vilka beröra fler än ett distrikt. Men även av andra orsaker kan en förlikningsmans arbetsbörd bli oproportionerligt stor i förhållande till den beräknade. Styrelsen förutsätter, att Kungl. Maj:t, såsom hittills vid upprepade tillfällen skett, i sådana fall skall efter prövning av sig företeende omständigheter tillerkänna vederbörande förlikningsman större eller mindre extra arvoden, svarande mot den sålunda ökade arbetsbördan. Det ligger i sakens natur, att inga hållbara beräkningar om storleken av sålunda eventuellt påkallade tilläggsarvoden på förhand låta sig göra, men blir det givetvis nödvändigt att vid beräklandet av anslagsäskanden till upprätthållande av förlikningsmännens verksamhet taga viss hänsyn härtill.

Särskilda
förliknings-
män.

Enligt det föreliggande lagförslaget må Kungl. Maj:t, där så finnes påkallat, jämväl på ett mera stadigvarande sätt förordna särskilda förlikningsmän med arbetsuppgifter, som icke obetingat ansluta sig till arbetstvister inom visst distrikt. Givetvis är det omöjligt att på förhand, innan man överhuvud taget vet, i vad mån denna möjlighet kommer att omsättas i praktiska åtgärder, ens approximativt angiva de härtill erforderliga arvodenas antal och belopp. Ehuru väl det huvudsakliga medlingsarbetet även i fortsättningen torde komma att åvila förlikningsmännen i de särskilda distrikten, lär man få utgå ifrån, att vid den nya lagens eventuella ikraftträdande komma att vid sidan av förlikningsmännen i de olika distrikten kontinuerligt fungera förlikningsmän med vissa specialuppgifter. Arvoden till sådana förlikningsmän synas böra med ledning av de för distriktsförlikningsmännens avlönande fastslagna grunder bestämmas efter prövning i varje särskilt fall.

Anslag.

Anslaget till förlikningsmännens verksamhet är i 1920 års riksstat upptaget såsom ett förslagsanslag å kronor 50,000 och enligt årets statsverksproposition för år 1921 upptaget såsom ett förslagsanslag å kronor 75,000. Vid övervägande

av de ökade kostnader, som förlikningsmannainstitutionen vid bifall till styrelsens förslag komme att åsamka statsverket, synes det med visshet kunna antagas, att nämnda belopp skola väsentligt överskridas under såväl år 1920 som år 1921. Ehuru anslagen i båda fallen hava karaktären av förslagsanslag utan maximibegränsning, synes det i allt fall lämpligt, att de för vardera året utökas med tillägg, som ungefärligen svarar mot en beräknad kostnadsökning. Styrelsen uppskattar denna ökning till 50,000 kronor för år 1920 och till 75,000 kronor för år 1921. Erinras må dock, att denna ökning till viss del skulle motsvaras av en minskning av vederbörande anslag, ur vilka dyrtidstillägg utgå.»

Vad först angår antalet distrikt, i vilka riket jämväl enligt den nu föreslagna lagen skall vara indelat, finner jag, i likhet med socialstyrelsen, ingen anledning att för närvarande föreslå någon ändring härutinnan. Förlikningsmannadistriktet böra sålunda enligt min mening fortfarande vara sju till antalet. Departements-
chefen.

Vad styrelsen vidare anfört angående svårigheterna att för förlikningsmannabefattningarna förvärva och vid dem behålla fullt kompetenta personer synes värt det största beaktande, och torde det med hänsyn härtill vara erforderligt, att förlikningsmännen tillförsäkras fullt tillfredsställande vederlag för sitt arbete. I sådant hänseende synes det lämpligt att, såsom styrelsen föreslagit, arvodena bestämmas till belopp, som i och för sig kunna anses utgöra ersättning för uppdragens utförande. Dyrtidstillägg böra sålunda, i olikhet mot vad hittills tillämpats, icke utgå till dessa befattningshavare. En sådan anordning torde så mycket mindre vara ägnad att väcka betänklighet, som arvodena alltjämt böra fastställas allenast för en tid av ett år i sänder, i följd varav möjlighet finnes att höja eller sänka desamma i överensstämmelse med förekommande prisfluktuationer.

De av socialstyrelsen föreslagna arvodena till förlikningsmännen i de särskilda distrikten synas mig vara på lämpligt sätt avvägda och desamma föranleda icke erinran från min sida. Jag tillstyrker alltså, att arvodena bestämmas, i första distriktet till 11,000 kronor, i andra distriktet till 8,400 kronor, i vart och ett av tredje och fjärde distriktet till 11,000 kronor, i vart och ett av femte och sjätte distriktet till 9,600 kronor samt i sjunde distriktet till 4,200 kronor, allt för år räknat. De sålunda angivna grunderna torde böra tillämpas från och med den 1 juli 1920, men, såsom socialstyrelsen hemställt, synes för första halvåret av år 1920 böra utgå tilläggsarvoden till sådana belopp, att förlikningsmännen allt som allt bekomma enahanda vederlag för sitt arbete under nämnda halvår, som, enligt vad nyss anförts, bör tillkomma dem från och med den 1 juli 1920. Liksom hittills läser Kungl. Maj:t böra äga rätt att, där förlikningsmans arbete varit av mera extraordinär omfattning, t. ex. vid medling i större konflikter, som beröra mer än ett distrikt, till-

lägga honom extra arvode, svarande mot den uppkomna ökningen i arbetsbördan.

Beträffande de förlikningsmän, vilka enligt den nya lagen kunna komma att tillsättas för medling inom visst verksamhetsområde, som icke ansluter sig till distriktsindelningen, torde det icke vara möjligt att redan nu fastslå vissa bestämda arvoden, utan lär det böra överlämnas åt Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall bestämma arvoden åt dessa förlikningsmän med ledning av de arvodesbelopp, som utgå till förlikningsmännen inom distrikten.

Inalles torde utgifterna för förlikningsmännens verksamhet, på sätt socialstyrelsen anfört, kunna för år 1921 beräknas till 150,000 kronor, däri inbegripet jämväl det mindre belopp, som kan komma att tagas i anspråk för realiserandet av det av 1919 års riksdag prövade förslaget om inrättande av en särskild förlikningsmannae Expedition. Härvid bör emellertid beaktas, att viss besparing kommer att uppstå å de anslag, ur vilka dyrtidstillägg utgå. Det nuvarande förslagsanslaget till ersättning åt förlikningsmän m. m. för medling i arbetstvister torde alltså böra för nämnda år förhöjas till 150,000 kronor. För bestridande av de ökade utgifterna i förevarande hänseende för år 1920 lär särskilt anslag ej behöva äskas, utan dessa utgifter kunna avföras å det för samma år för ändamålet beviljade förslagsanslaget.

Central
skiljenämnd
för vissa ar-
betstvister.
Socialsty-
relsen.

I fråga om kostnaderna för den föreslagna centrala skiljenämnden för vissa arbetstvister anför socialstyrelsen:

»Vad angår de kostnader, som skulle föranledas av ett genomförande av den föreslagna lagen om central skiljenämnd för vissa arbetstvister, må till en början erinras om de stora likheterna i organisativt hänseende mellan denna nämnd och det år 1919 inrättade arbetsrådet. Jämväl ur synpunkten av de personliga kvalifikationer, som ledamöterna i den centrala skiljenämnden måste förutsättas äga, samt arten och betydelsen av dessas arbetsuppgifter föreligga likaledes omedelbara jämförelsepunkter med arbetsrådet. Med inrättandet i lagfästa former av en central skiljenämnd beträder staten nya, hittills oprövade vägar till främjande av arbetsfreden och rättsutvecklingen i förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare. Det ligger synnerlig vikt på, att för ifrågavarande uppgifter förvärva väl skickade personer med oomtvistlig auktoritet, enär institutionens betydelse kanske i främsta rummet blir beroende av det förtroende den redan från början förmår tillvinna sig.

Styrelsen anser sålunda, att den påtagliga jämförligheten med arbetsrådet bör föranleda till att den för detsamma genom Kungl. Maj:ts beslut den 7 november 1919 fastställda staten i allt väsentligt bör läggas till grund för en eventuell stat för den centrala skiljenämnden. Arbetsrådets stat är för tiden den 1 november 1919—30 juni 1920 fastställd till följande belopp för år räknat:

	Lön	Tjänst- görings- penningar	Ortstillägg	Summa
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
<i>A. Avlöningar.</i>				
1 ordförande och chef	9 500	4 500	1 000	15 000
1 utan förslag utsedd ledamot.	7 500	3 500	1 000	12 000
1 utan förslag utsedd ledamot.	7 500	3 500	1 000	12 000
1 efter förslag utsedd ledamot, arvode	—	—	—	5 000
3 efter förslag utsedda ledamöter, arvoden å tillhopa	—	—	—	15 000
1 sekreterare, tillika föredragande	4 700	2 500	600	7 800
1 kvinnligt biträde i tredje lönegraden (registrator)	1 450	700	200	2 350
1 kvinnligt biträde i andra lönegraden	1 250	500	200	1 950
1 vaktmästare	875	550	150	1 575
				<u>72 675</u>

B. Omkostnader.

Till vikariatsersättningar, ersättningar till extra tjänstemän och andra biträden, ersättningar för särskilda utredningar genom tekniskt eller ekonomiskt sakkunniga, tryckningskostnader, hyra, kostnader för belysning, uppvärmning, städning, möbler, böcker, tidningar, telefoner, kontorsrekvisita med mera ävensom arvoden samt resekostnads- och traktamentsersättningar åt suppleanter, då de inkallas såsom ersättare för de efter förslag utsedda ledamöterna, förslagsvis	40 000
Summa	<u>112 675</u>

För den centrala skiljenämndens vidkommande torde den för arbetsrådet under rubriken B. Omkostnader upptagna uppgiftsposten å 40,000 kronor kunna sättas till ett lägre belopp, förslagsvis 30,000 kronor. Det må nämligen erinras, att i arbetsrådets berörda utgiftspost ingå ersättningar för utredningar genom tekniskt eller ekonomiskt sakkunniga, vilka utredningar torde kunna förväntas bli i jämförelsevis större utsträckning förebragta skiljenämnden genom parterna själva. Den härigenom möjliggjorda minskningen i utgifterna har uppskattats till 10,000 kronor för år.

Då skiljenämnden enligt lagförslaget skulle träda i verksamhet den 1 juli 1920, borde sålunda för ändamålet äskas dels på tilläggsstat för år 1920 ett belopp av 51,337,50 kronor, dels å 1921 års stat ett belopp av 102,675 kronor, vilka belopp enligt vad av det följande framgår torde kunna avrundas nedåt till respektive 50,000 och 100,000 kronor.

Det ligger i sakens natur, att en institution, som av parterna själva efter eget gottfinnande anlitas, får en arbetsbörda, som växer, i den mån parterna dels fatta förtroende för dess utslag, dels så småningom vänja sig vid att till densamma hänskjuta slitandet av uppkomna tvister. Det är sålunda sannolikt, att nämnden under sin första verksamhet icke kommer att erhålla kontinuerligt arbete. Det synes under sådana förhållanden icke nödvändigt att omedelbart fastställa arvodena till belopp, beräknade efter kontinuerligt inströmmande arbetsuppgifter. I den mån sålunda nämndens ledamöter och funktionärer icke helt tagas i anspråk för ifrågavarande arbete utan vid sidan därav kunna fullgöra andra uppdrag, lära besparingar kunna göras i ovan beräknade belopp. Det synes därför böra läggas i Kungl. Maj:ts hand att under en eventuell övergångstid efter sig

företeende omständigheter fastställa hithörande arvoden och andra utgiftsposter till lägre belopp än de här ovan beräknade.»

Departements-
chefen.

För beräkning av kostnaderna för den centrala skiljenämnden har socialstyrelsen gjort en jämförelse med det under år 1919 inrättade arbetsrådet. Ehuru detta till sin sammansättning erbjuder stora likheter med skiljenämnden, torde det emellertid ej vara lämpligt att nu fastslå, att avlöningarna för nämndens ledamöter skola utgå med samma belopp som för arbetsrådets ledamöter. Särskilt är därvid att märka, att det knappast är att förvänta, att nämndens arbete skall komma att bli synnerligen omfattande, innan någon tid hunnit förflyta och kännedomen om nämnden och dess uppgifter blivit mera allmän bland de kretsar, som beröras av denna lag. Det torde även kunna antagas, att antalet övriga befattningshavare hos nämnden skall kunna bestämmas lägre än för arbetsrådet.

Överhuvud erbjuder det stora vanskligheter att redan nu bestämma det arvode, som skall utgå till vederbörande befattningshavare i den centrala skiljenämnden. Det torde därför få ankomma på Kungl. Maj:t att efter sig företeende omständigheter träffa avgörande angående arvodena. Att desamma under inga förhållanden böra uppgå till högre belopp än de för arbetsrådet gällande synes uppenbart. Det vill ock synas, att kostnaderna för nämndens verksamhet kunna tills vidare upptagas till ett betydligt lägre belopp än socialstyrelsen föreslagit. Enligt min mening torde desamma icke behöva beräknas högre än till 60,000 kronor för år 1921 och 30,000 kronor för år 1920. För ändamålet torde särskilda anslag böra äskas å vederbörande stater, vilka anslag böra i likhet med anslaget till arbetsrådet givas karaktären av förslagsanslag.

Särskilda
skiljedomare i arbetsvister.

Angående de föreslagna särskilda skiljedomarne i arbetstvister anför socialstyrelsen:

Socialstyrelsen.

»Vad slutligen angår lagförslaget om särskilda lokala skiljedomare i arbetstvister, märkes till en början, att dessa skola tillsättas bland annat efter förslag av kommuner. Redan på denna grund är det ogörligt att på förhand beräkna det antal domare, som kan bli påkallat. Vidare gäller vid beräkningen av dessas antal givetvis i tillämpliga delar, vad ovan anförts angående den centrala skiljenämndens sannolika arbetsbörda. Troligt är därför, att till en början endast ett mindre antal skiljedomare bör förordnas, men att behovet av ytterligare sådana kommer att tillväxa, i samma mån som de redan tillsatta hunnit tillvinna sig auktoritet och förtroende. Jämväl torde försiktigheten bjuda, att man icke från början forcerar institutionen utan visar viss återhållsamhet vid tillsättandet av nya domare. Styrelsen antager för sin del, att antalet under åren 1920 och 1921 erforderliga skiljedomare måhända kan begränsas till ett tiotal.

Arvoden till dessa skiljedomare torde svärigen kunna fastställas på andra

grunder än efter arbetsbördans storlek, sådan den verkligen visar sig bliva i varje särskilt fall. Ett på förhand fastställt arvode, utgörande ersättning i ett för allt, torde följaktligen icke, i allt fall ej tillsvidare, kunna på rättvisa och skäliga grunder beräknas. Emellertid torde domarna i fråga böra tillerkännas ett mindre årsarvode, förslagsvis 1,000 kronor per år, samt rese- och traktamentsersättningar i samma ordning och under enahanda villkor som statens förlikningsmän. Nämnda arvode skulle vara avsett att utgöra vederlag för att vederbörande inrätta sin ordinarie verksamhet på sådant sätt, att de, när helst så påfordras, kunna träda in såsom skiljedomare. Det ligger i sakens natur, att dessa ersättningar böra utgå av statsmedel.

Härutöver skulle skiljedomare behöva tillerkännas ytterligare arvoden, som mera direkt äsyftade att utgöra vederlag för utfört arbete och som bestämdes i förhållande till detta arbetes omfattning. Vad beträffar sättet för bestridande av kostnaderna för dessa arvoden kunna olika principer tillämpas, nämligen att de bestridas antingen av staten eller av vederbörande parter eller ock delas av staten och parterna. Styrelsen vill för egen del förorda, att det andra av de tre alternativen uppställas såsom regel. Till stöd för denna sin uppfattning får styrelsen anföra följande.

Den föreslagna institutionen skulle inrättas till förmån för parterna, och det synes därför skäligt, att de måtte få vidkännas en väsentlig del av kostnaderna för dess anlitande, så mycket hellre, som parterna sannolikt i regel skulle vara organisationer med förmåga att utan kännbar uppoffring lämna skäligt vederlag för av dem själva påkallade tjänster. Häri skulle jämväl ligga en viss garanti mot missbruk vid påkallande av skiljedomares medverkan till slitande av förekommande tvister. Vidare torde parterna själva bäst vara i stånd att bedöma arbetets omfattning vid förekommande skiljedomar.

Skulle däremot staten helt eller delvis bestrida berörda kostnader, måste detta givetvis ske efter vissa allmänna grunder. Svårigheterna att uppställa sådana grunder på rättvist sätt vore emellertid betydande. Varken antalet ärenden eller antalet sammanträdesdagar skulle kunna utgöra en tillförlitlig norm vid bedömandet av arbetets omfattning. I förra fallet märkas nämligen de betydande variationerna i ärendenas storlek och vikt, och vad antalet sammanträden angår, ligger det i öppen dag, att sådana kunde bliva både längre och kortare samt kräva till omfattningen högst varierande förarbeten.

Det kunde till äventyrs befaras, att skiljedomare av parterna utkrävde alltför stora arvoden, eller att han och parterna ej kunde enas om arvodets storlek. Såsom ett regulativ mot missbruk från skiljedomarnas sida borde därför föreskrivas, att han vore skyldig att föra vederbörliga journaler över sin verksamhet och däri göra anteckning om uppburna arvoden. Dessa journaler borde årligen underkastas granskning inom socialstyrelsen. Likaledes kunde det anföras åt styrelsen att, i den händelse skiljedomare och parter ej kunde enas om visst arvode, fastställa beloppet i fråga.

Slutligen vore det måhända icke uteslutet, att i undantagsfall parterna eller endera av dem befunde sig i så små ekonomiska omständigheter, att ett arvode för påkallad skiljedom skulle befinnas vara särskilt betungande att erlægga. Styrelsen vill ifrågasätta, om icke arvodet i sådant fall kunde efter framställning av vederbörande hos styrelsen och på dess till Kungl. Maj:t ingivna förslag utgå av statsmedel.

Styrelsen anser sig slutligen böra ytterligare betona, att de ovan förordade anordningarna beträffande de lokala skiljedomarna ingalunda äro att anse såsom förslag till ett visst program. Utvecklingen kan måhända giva vid handen, att andra utvägar än de föreslagna visa sig lämpligare för uppnående av det med lagstiftningen åsyftade målet, och att sålunda de ovan helt schematiskt uppdragna riktlinjerna i större eller mindre omfattning böra frångås. Det synes därför bäst överensstämma med lagförslaget karaktär av försök, att Kungl. Maj:t med största möjliga frihet må kunna anpassa institutionen efter den blivande utvecklingens krav.

De kostnader, som genom de lokala skiljedomarnas verksamhet skulle åsamkas statsverket, skulle med ledning av vad sålunda anförts förslagsvis kunna — rese- och traktamentskostnader oberäknade — uppskattas till 10,000 kronor under andra halvåret 1920 och till 20,000 kronor under år 1921.»

Departements-
chefen.

Jag är ense med socialstyrelsen därutinnan, att till en början endast ett mindre antal särskilda skiljedomare i arbetstvister bör förordnas. Det synes mig antagligt, att antalet icke skall behöva överstiga tio.

Vad angår sättet för dessa skiljedomares avlöande kan det givetvis vara föremål för olika meningar, huruvida staten skall inskränka sig till att, såsom socialstyrelsen som ett provisorium hemställt, utgiva ett mindre fast årsarvode jämte rese- och traktamentsersättning samt överlåta åt parterna att bestrida utgifterna för ytterligare arvoden till skiljedomarne. Emellertid synes mig styrelsen hava anført vägande skäl för sitt förslag på denna punkt. Jag tillstyrker därför, att vad styrelsen föreslagit vinner tillämpning, därvid jag emellertid förutsätter, att Kungl. Maj:t skall äga att, därest den föreslagna anordningen skulle i särskilt fall visa sig vara för parterna allt för betungande eller andra vägande skäl därtill föranleda, föreskriva, att arvode till skiljedomare skall, utöver vad styrelsen föreslagit, utgå av statsmedel. Styrelsens förslag i fråga om sättet för kontrollerande av, att arvoden ej av skiljedomarne bestämmas till oskäligt höga belopp, synes mig även förtjänt att tagas under övervägande. I likhet med vad förslagits beträffande förlikningsmännen torde dyrtidstillägg ej böra beräknas å arvodet till skiljedomarne.

I anslutning till vad jag nu anført torde statsverkets kostnader för dessa skiljedomares verksamhet kunna, på sätt socialstyrelsen anført, beräknas till 20,000 kronor för år 1921 och 10,000 kronor för år 1920; och böra särskilda förslagsanslag å nämnda belopp för ändamålet äskas av riksdagen.

Samman-
lagda kost-
naderna till
följd av de
föreslagna
lagarna.

Enligt det föregående skulle med anledning av de ifrågavarande tre lagarna följande förslagsanslag äskas av riksdagen:

	För 1921.	För 1920.
till förlikningsmän	150,000	—
› den centrala skiljenämnden	60,000	30,000
› särskilda skiljedomare	20,000	10,000

Departements-
chefen.

Inalles skulle sålunda kostnaderna uppgå för år 1921 till 230,000 kronor, samt för år 1920 till 40,000 kronor. Beträffande kostnaderna för år 1921 har i statsverkspropositionen beräknats allenast ett belopp av 75,000 kronor till ersättning åt förlikningsmän m. m. för medling i arbetstvister. Därvid bör dock beaktas, att i nämnda proposition för vissa förberedande åtgärder för genomförandet av allmän sjukförsäkring beräknats ett anslag om 900,000 kronor. Då emellertid, enligt vad jag förut denna dag anmält, sistnämnda anslag icke kommer att tagas i anspråk, blir någon ökad belastning av budgeten icke, såvitt avser år 1921, nödvändig till följd av de nu framlagda förslagen. För år 1920 har något anslag för nu ifrågavarande ändamål ej beräknats, men lär, enligt vad chefen för finansdepartementet meddelat, tillgång därtill kunna beredas.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå -iksdagen

1:o) att på extra stat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag av 150,000 kronor att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande och användas till ersättning åt förlikningsmän m. m. för medling i arbetstvister;

2:o) att till bestridande av kostnaderna för en central skiljenämnd för vissa arbetstvister anvisa dels på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag av 60,000 kronor, dels ock på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag av 30,000 kronor; samt

3:o) att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för särskilda skiljedomare i arbetstvister anvisa dels på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag av 20,000 kronor, dels ock på tilläggsstat för år 1920 ett förslagsanslag av 10,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall, och skulle proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gunnar Corin.